

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

İSTANBUL FAHRETTİN KERİM GÖKAY
HUZUREVİ VE YAŞLI BAKIM
REHABİLİTASYON MERKEZİ ZİYARETİ

(Rapor No: 2020 / 13)

(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 07.04.2020 tarih ve 2020/91 sayılı kararında oy çokluğu ile kabul edilmiştir.)

NİSAN 2020

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	3
A. GİRİŞ	4
B. GENEL BİLGİLER.....	5
a. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler	6
b. Koruma Altında Bulunan Kişiler.....	8
C.TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER.....	9
a. Fiziksel Koşullar	9
b. İşkence, Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikayet Mekanizmaları	10
c. Sağlık Hizmetleri, Bakım ve Beslenme	12
d. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünyayla İletişim.....	14
D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	16
D.1. Merkez İdaresine Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler	16

KISALTMALAR

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİÖK	Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
CAT	Birleşmiş Milletler İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
OPCAT	Birleşmiş Milletler İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır.2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. Huzurevi ve Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birini teşkil etmektedir.
5. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda, huzurevleri ve yaşlı bakım merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir. İstanbul Fahrettin Kerim GÖKAY Huzurevi ve Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü, OPCAT bağlamında Kurumun ziyaret düzenlediği merkezlerden biridir.
6. Ziyaret heyetinde ... yer almıştır.

¹ Uluslararası Af Örgütü, Combating Torture: A Manual for Action, 1. Baskı, Londra, 2003, s. 141-142.

7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanununun 9/1-j maddesine ve 6701 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 96/3 maddesine binaen alınan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 07.11.2019 tarih ve E.1719 sayılı Başkanlık oluru ile Fahrettin Kerim Gökay Huzurevi ve Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğüne ziyaret gerçekleştirilmiştir. Bu rapor yapılan ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. GENEL BİLGİLER

8. 21.02.2001 tarihli 24325 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Huzurevleri ve Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği’ne göre huzurevleri 60 yaş ve üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu; yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri ise yaşlı kişilerin yaşamlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmeleri amacıyla, kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını; yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri ise yaşlı kişilerin yaşamlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmeleri amacıyla, kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını ifade etmektedir.
9. Huzurevinde iken, zaman içerisinde bedensel ve zihinsel yeteneklerini değişik derecelerde yitirerek rehabilitasyona, sürekli ve özel bakıma gereksinim duyar hale gelenlere ve evlerinde iken bu duruma gelip, aile yanında bakımı güçleşenlere, her huzurevi bünyesinde tesis edilmesi zorunlu olan özel bakım bölümlerinde ve Sürekli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet verilir. Bu bölümlere; 60 yaş ve üzerinde, ruh sağlığı yerinde, bulaşıcı bir hastalığı bulunmayan, yatağa bağımlı, felçli, bedensel, görme ve işitme özürlü, demanslı yaşlılar kabul edilir. Huzurevinde iken sürekli ve özel bakıma gereksinim duyan yaşlılar, özel bakım bölüme öncelikli olarak yerleştirilir. İlk başvurularda özel bakım bölümlerine kabul edilebilir.

10. Ziyarete ilk olarak Fahrettin Kerim Gökay Huzurevi ve Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü Müdürü ile bir araya gelinerek Merkez hakkında genel bilgiler alınmış, ardından odalar ve diğer alanlar gezilerek Merkezin sakinleri ve personel ile görüşmeler yapılmıştır. Bu bağlamda, idare ile yapılan görüşmenin ardından merkez yaşlılarının bulunduğu katlar gezilmiş, sakinlerle sohbet edilmiş, memnun oldukları ve olmadıkları hususlar öğrenilmeye çalışılmış, ayrıca kaldıkları odaların fiziksel koşulları incelenmiştir. Daha sonra, yemekhane, etkinlik odası, diğer ortak olanlar gezilmiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez idaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile sona erdirilmiştir.

a. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler

11. Merkez binası 63,471m²alan üzerine kurulmuş olup, huzurevi sakinlerinin kaldığı bölümün 39,14 m²; rehabilitasyon sakinlerinin kaldığı bölümün 36,027 m² olduğu belirtilmiştir.
12. Merkezin kapasitesi 134 kişi olup, merkezde 137 kişi barındırılmaktadır. 95 yaşlı odasında toplam 137 yatak bulunmaktadır. Tek kişilik odalar14,5 m²çift kişilik odalar 20 m² olup, oda içinde banyo ve tuvalet bulunmaktadır.
13. Merkez sakinlerinin huzurevi ve rehabilitasyon bölümlerine göre ayrı ayrı odalara; öz bakım ihtiyaçlarını yapma durumu, bilişsel veya fiziksel engeline, başvuru tarihine, uyum durumuna göre yerleştirildikleri ve ihtiyaç duyulduğunda yer değişikliklerinin yapıldığı ifade edilmiştir.
14. Merkezde sakinlerin odalarında bir yatak, kişisel eşyaların konulacağı bir dolap, bir masa, sandalye ve şifonyerden oluşan standart eşyalar bulunmaktadır.
15. Merkezde Milli Emlak'a bağlı olarak kantin bulunmakla birlikte, içme suyu dâhil 9 kalem ürün satışı yapılmaktadır. Diğer tür ihtiyaçlar merkeze yakın marketten karşılanmaktadır.
16. Merkezde sakinlerin kullanımına açık donanımlı bir hobi mutfağı bulunmaktadır. Yaşlılar istemeleri halinde burada kendi yiyecekleri yemekleri pişirebilmektedirler.
17. Merkezde her odada telefon mevcuttur, yaşlı yatağına yakın yerde ve banyolarda çağrı butonu bulunmaktadır. Butonlarla ilgili olarak teknisyen desteğinin olduğu

belirtilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan huzurevi sakinleri, seslenerek odalarına personelin gelebildiğini ifade etmişlerdir.

18. Merkez ilkokul, ortaokul, lise, lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitim almış 82 personel ile hizmet vermektedir.

	<i>Unvan</i>	<i>Sayı</i>
1.	Müdür	1
2.	Müdür Yardımcısı	2
3.	Doktor	1
4.	Sosyal Çalışmacı	2
5.	Sosyolog	1
6.	Fizyoterapist	1
7.	Memur	1
8.	Hizmetli	2
9.	Psikolog	1
10.	Hemşire	4
11.	Veri İşletim Elemanı	2
12.	Danışma Yönlendirme Görevlisi	1
13.	Bakım Elemanı	32
14.	Kaloriferci	1
15.	Teknisyen Yardımcısı	1
14.	Temizlik Elemanı	21
15.	Güvenlik Elemanı	4
16.	Şoför	2
17.	Büro Görevlisi	1
<i>TOPLAM</i>		82

19. Merkezin ziyaret edilmesi sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde merkezde kalan sakinlerin genel itibarı ile personel ve idareden memnuniyet duyduğu görülmüştür.
20. Merkezde vardiya usulüyle yirmi dört saat çalışan personel bulundurulmaktadır.
21. Merkez kullanımına ait hizmet alımı ile görevlendirilen 2 araç olduğu, bir tanesinin engelliler için olduğu, huzurevi sakinlerinin hastane ihtiyaç ve talepleri de bu araçlar ile karşılanmaya çalışılmaktadır. Araçlar merkez dışında düzenlenen sosyal kültürel faaliyetlere yaşlı transferleri için de kullanılmaktadır.

22. Merkez binası içerisinde yemekhanesi bulunmaktadır. Yemekhanede masa ve sandalyeler yere sabitlenmiş ve sakinlerin nereye oturacakları merkez personeline belirlenmiştir.

b. Koruma Altında Bulunan Kişiler

23. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon merkezine başvurular bakanlığın sosyal hizmet merkezlerine yapılmaktadır. Sosyal Hizmet Merkezi personelinin yaptığı sosyal inceleme ile Sosyal ve/veya ekonomik yoksunluk içinde bulunduğu tespit edilerek rapor edilmesi ve bağlı bulunan il müdürlüğünün onay vermesi sonrası merkezi sistem üzerinden müracaat sırasına göre yaşlı kabulü yapılmaktadır. Müracaat sırasına göre 111 yaşlının merkeze kabul edilmek üzere sırada beklediği ifade edilmiştir.
24. Bedensel ve zihinsel gerilemeleri nedeniyle süreli ya da sürekli olarak özel ilgi, desteğe, korunmaya ve rehabilitasyona gereksinimi olan, Sağlık Kurulu Raporu ile Ruh sağlığı yerinde olduğu ve Bulaşıcı hastalığı olmadığı belirlenen, Uyuşturucu madde ya da alkol bağımlısı olmayan 60 yaş ve üzeri kişiler yaşamlarını merkezde sürdürebilmektedirler.
25. Huzurevi ve merkezlere kabul koşullarına sahip olmasına karşın, ilgili belgeler düzenleninceye kadar mağdur olabileceği düşünülen yaşlılar mülki idare amiri onayı ile gerekli işlemler yapılınca kadar kuruluşa misafir olarak kabul edilmektedir.
26. Merkezde 80 erkek ve 57 kadın olmak üzere hâlihazırda 137 kişi hizmet almaktadır.
27. 63-99 yaş aralığında bulunan ve kendi yaşamını idame ettirebilecek güçte olan yaşlı bireylere hizmet veren merkezde, toplam 93 engelli (demans, Alzheimer, ruhsal ve fiziksel) birey bulunmaktadır.
28. Merkez kabulleri sonrasında, yaşadıkları güç veya bilinç kaybı nedeni ile özel bakım ihtiyacı duyan yaşlıların, merkez idari personeli tarafından verilen karar ile özel bakım gereksinimlerinin karşılanması için rehabilitasyon bölümünde bulunan odalara geçişlerinin yapıldığı ifade edilmiştir.
29. Son beş yılda merkezde vefat eden yaşlı sayısı; 2015 yılında 25 vefat, 2016 yılında 29 vefat, 2017 yılında 10 vefat, 2018 yılında 12 ve 2019 yılında 15 vefat olarak gerçekleşmiştir. Merkez içinde gerçekleşen doğal ölümlerde herhangi bir şüpheli ölüm olmaması nedeni ile doktor tarafından otopsi istenmediği belirtilmiştir.

30. Vefat eden yaşlıların Ölüm Raporu doktor tarafından düzenlenmekte olup söz konusu vefatların doktor raporunda tamamı doğal ölüm olarak tanımlanmıştır.
31. Merkezde bakım hizmetleri, özel bakım ihtiyacı duyan yaşlılar için bakım elemanlarınca karşılanmaktadır. Merkez sakinlerinin sağlık ve ilaç takiplerinin sağlık birimi tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
32. Merkezde verilen hizmet ücrete tabidir. Ancak gelir durumu düşük olan sakinlere ücretsiz hizmet verilmektedir. Ücretsiz olarak merkezde kalan yaşlıların, harçlıkları, kıyafet yardımları ve diğer ihtiyaçları merkez tarafından karşılanmaktadır.
33. Ücretsiz kalan yaşlıların merkezde uyum sorunu yaşadıkları, bu sorunun çözümünde merkez idaresinin zorlandığı ifade edilmiştir.
34. Merkezde huzurevi bölümünde kalmakta iken bir şekilde güç kaybı yaşayan veya ali melekelerini yitiren sakinlerin rehabilitasyon bölümüne geçişinin sağlandığı ve haklarında vasi işlemlerinin başlatıldığı ifade edilmiştir.
35. Merkez sakinlerinden vesayet altında olmayan, kısıtlılık durumunda olmayanların kendi istekleri ile merkezden ayrılabilirdikleri, vesayet altında olanların ise vasisinin dilekçesi ile ancak kurumdan ayrılışının yapılabildiği belirtilmiştir.
36. Merkezde yaşlı kabulünden yaşlı ayrılışına kadar verilen hizmetler ile bütün birimlerin çalışmaları, Standart Formlar düzenlenerek yapılmaktadır.

C.TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER

a. Fiziksel Koşullar

37. Merkezin erişilebilirlik tuvaletlerde ve odalarda acil çağrı butonlarının yapıldığı, bina girişlerinde ve yemekhane girişlerinde engelli rampaları olduğu, tutamaç ve düşme riskli yaşlıların belirlenmesi amacı ile yonca figürleri gibi çalışmalarının yapıldığı, planlanan eksik çalışmaların da sürdürüldüğü ifade edilmiştir.
38. Merkez sakinlerinin kabulü sırasında şahsi eşyalarının düzenlenen yaşlı eşya saptama formu ile kayıt altına alındığı ifade edilmiştir.
39. Odalarda televizyon, telefon, buzdolabı, kişisel kullanımları için ayrılmış giysi dolapları bulunmaktadır.

40. Odalarda bulunan eşyalar merkez tarafından temin edilmektedir. Merkez idaresi abartıya kaçılmadığı sürece sakinlerin kendi eşyalarını getirebildiklerini ifade etmiştir.
41. Nevresimler Merkez tarafından tedarik edilmekte olup her hafta ve ihtiyaç olduğunda da değiştirilmektedir.
42. Merkezin genelinin ve odaların aydınlatması yeterli seviyede olup Merkez güneş ışığını oldukça iyi almaktadır.
43. Merkezde tüm sakinlerin kullanımına açık, geniş kullanım alanına sahip bir salon ve balkon bulunmaktadır. Merkez sakinleri bu alanda misafirlerini ağırlayabilmektedir. Merkezde düzenlenen küçük çaplı etkinliklerin, ikramların, dini sohbetlerin bu salonda gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
44. Merkezde merdiven tırabzanlarının, sakinlerin denge kayıpları nedeni ile düşmelerini engellemek amacı ile güvenlik tedbiri olarak yükseltildiği açıklanmıştır.
45. Merkezde iç ve dış mekânlarda kamera düzeneğinin bulunduğu, 30 gün süre ile kayıtların saklanabildiği, müdür ve müdür yardımcılarının gözetiminde olduğu ifade edilmiştir.
46. Merkez binasının eski bina olması nedeni ile su sızırdırmalarının olduğu ifade edilmiştir. Binanın bazı duvarlarının kabardığı ve boyalarının döküldüğü gözlemlenmiştir.

b. İşkence, Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikayet Mekanizmaları

47. CPT'ye göre etkili şikâyet prosedürleri kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, kurumda tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem kurumun idaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır.²Dünya Sağlık Örgütü, özgürlüğünden mahrum bırakılanların şikâyetlerinin incelenmesiyle kurumda yaygın olan problemlerin veya hak ihlallerinin tespit edilebileceğini ve istismar kalıplarının ortaya çıkartılabileceğini ifade etmektedir. Bu kapsamda, yaşlı ve engellilerden alınan şikâyet sayısı da ayrıca önem taşımakta olup çok az sayıda şikâyet bulunması kurumda işler bir şikâyet mekanizmasının bulunmadığının veya özgürlüğünden

² CPT, Means of restraint in psychiatric establishments for adults, CPT/Inf(2017)6.

mahrum bırakılanların şikâyet mekanizmalarına ulaşamadığının bir göstergesi olabilmektedir.³

48. Merkezin ziyaret edilmesi sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde merkezde kalan kişilerin, personel ve idareden genel memnuniyet duyduğu görülmüş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşmamıştır.
49. Ancak kendileri ile görüşme yapılan sakinlerden bazıları merkez idaresi ile iletişim kurmakta zorlandıklarını, taleplerine olumlu yanıt alamadıklarını, talep ve şikayetlerini iletmek üzere merkezin sosyal servis personeli ile iletişime geçemediklerinden yakınmışlardır.
50. İstanbul ilinde bulunan Göztepe Semiha Şakir Huzurevi ve Rehabilitasyon Merkezi binasının yaşanan deprem sonrası oturulamaz raporu verilmesi nedeniyle içinde hizmet alan sakinleri aynı il içinde çeşitli kuruluşlara yerleştirilmiştir. Ziyaret edilen merkeze ise 6 sakin nakil edildiğinden kendileri ile nakil süreçlerine ve yeni kuruluşlarına uyum süreçlerine ilişkin görüşme yapılmıştır. Toplamda 6 kişi olarak buldukları merkeze nakil olduklarını, kurumlarının değişmesinden dolayı memnun olmadıklarını, merkez değişikliğinin kendi istekleri olmadığını, geldikleri merkezde herhangi bir sorun yaşamadıklarını, merkez idaresi ile çok iyi bir iletişim kurabildiklerini, şu an kaldıkları merkezde de herhangi bir sorun yaşamadıklarını, merkezle ilgili bilgilendirildiklerini, sağlık sorunu yaşamaları halinde ne yapacakları hakkında da bilgilendirildiklerini, en ufak sorunlarına dahi hemen müdahale edildiğini, merkezde kalan diğer yaşlılarla iletişim sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Merkez yaşlılarının merkez kurallarına uymaması nedeni ile haklarında tutanak oluşturulması sonrası, meslek elemanlarınca mesleki çalışma yapıldığı, vaka toplantıları gerçekleştirildiği, sorunun çözümlenememesi durumunda yönetmeliklerinin ilgili maddeleri gereği disiplin nakli sürecinin gerçekleştirildiği açıklanmıştır.
51. Merkez kurallarının belirlendiği, merkeze kabul edilen yaşlılara kuralların ve merkeze ait bölümlerin anlatıldığı, kurallara uyulmaması halinde yapılacak işlemler hakkında bilgilendirildikleri ifade edilmiştir.
52. Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Yönetmeliği ilgili maddeleri gereğince merkezde belirlenen kurallara uymadığı tespit edilen sakinler için

³DSÖ, *WHO QualityRightsTool Kit AssessingandImprovingQualityand Human Rights in MentalHealthandSocialCareFacilities*, 2012, s.31.

disiplin kurulu kararı ile disiplin nakli gerçekleştirilebildiği ifade edilmiştir. Hakkında disiplin nakli kararı verilmiş sakinlerin olduğu belirtilmiştir.

c. Sağlık Hizmetleri, Bakım ve Beslenme

53. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İstanbul İl Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan bir nörolog hekimin her hafta Salı günleri merkeze sakinlerin muayene ve kontrollerini yapmak üzere görevlendirildiği belirtilmiştir.
54. Merkezde haftada bir gün Aile Hekiminin görevli olarak hasta muayene ve kontrollerini yaptığı, ihtiyaç duyulan ilaç reçetelerini yazdığı ifade edilmiştir.
55. Rutin sağlık kontrollerinin yapılması amacı ile merkezde görevli hemşirelerin daha önceden verilmiş doktor talimatı ile sakinlerden kanların alındığı, tetkiklerin yapılması için gönderildiği ifade edilmiştir.
56. Merkezde görevli doktorların genellikle ilaç yazdıklarını, bu nedenle genellikle doktor kontrolleri için hastaneye kendilerinin gittiklerini ifade eden bazı sakinler olmuştur.
57. Merkezde kendileri ile görüşme yapılan sakinlerden bazıları ise en ufak sağlık sorununda müdahale edildiğini, merkez yetkilileri tarafından hastane kontrollerinin sıklıkla gerçekleştirildiğini, personelin oldukça ilgili olduğunu açıklamışlardır.
58. Merkezde 4 hemşire iki vardiyada görev yapmaktadır. Merkez sakinlerinin tansiyon ve şeker ölçümlerinin yapıldığı, rehabilitasyon yaşlılarının ilaçlarının takip ve muhafazasının sağlık servisinde yapıldığı, huzurevi sakinlerinin ilaç takibini ise isteğe bağlı olarak gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
59. Sağlık servisi personelinin belirli aralıklarla merkezde görevli bakım elemanlarına hasta yatak yaralarının engellenmesi için bakım eğitimleri verdikleri ifade edilmiştir.
60. Sağlık servisi personelinin bazı yaşlılar için zorunlu diğer yaşlılar için isteğe bağlı olarak sağlıklı yaşam yürüyüşleri yaptırdıkları, ara vererek yaşlıların sıkılmalarını engelledikleri ifade edilmiştir.
61. Merkezde sağlık servisi tarafından yemek listelerinin oluşturulduğu, hazırlanan listelerde sakinlerin sağlık durumlarına göre yemek çeşitliliğinin belirlendiği ifade edilmiştir.
62. Acil durumlarda 112 acil müdahalesi istendiği, ambulansın gelmesinden önce ilk yardımın sağlık personeline yapıldığı açıklanmıştır.

63. Merkezde sakinlerin ayak bakımlarının tedavi gerektiren durumlarda doktor talimatı ile yapıldığı, ayak mantar ve bulaşıcı hastalıkları için önleyici bir çalışmanın olmadığı belirtilmiştir.
64. Rehabilitasyon bölümünde yaşlıların yemekleri yemekhaneye gidemeyecek durumda olan yaşlılara özel olarak odalarında verilmektedir. Bazı yaşlılara ise yemekleri yedirilmektedir.
65. Merkezde bazı sakinlerin aile görüşmeleri yapmalarının sakıncalı görülmesi nedeni ile sosyal servis meslek elemanlarınca veya gözetimli olarak çok amaçlı salonlarda yapılmaktadır.
66. Merkez sosyal servis görevlileri (1 Sosyolog, 1 Psikolog, 2 Sosyal Çalışmacı), yaşlının kabul süreci işlemleri, yaşlıya merkez kurallarının tanıtımı, kurum içi ve dışı sosyal etkinliklerin planlanması gibi çalışmalarının yanı sıra sağlık servisi ile koordineli çalışma, bireysel farklılıklarla ilgili olarak merkez personelinin bilgilendirilmesi, sakinlerin aileleri ile görüşmeler yapma gibi işleri bizzat kendilerinin takip ettiklerini ifade etmişlerdir.
67. Merkezden yaşlıların ayrılışlarının genellikle vefat nedeni ile gerçekleştiği, yılda 1-2 vakanın aile yanına döndürülebildiği, bu kişilerinde kendi öz bakımlarını gerçekleştiren kişiler olduğu ifade edilmiştir.
68. Kuruma ilk kabulü yapılan sakinin öncelikle boş odalarda değerlendirildikleri, uyum sorunu yaşayan sakinlerin karşılıklı iletişim yoluyla sorunun çözümlenmesine çalışıldığı, çözümlenemeyen sorunlar için uygun yer değişikliklerinin yapıldığı belirtilmiştir.
69. Merkezde tek kişilik odalar için sıra uygulaması yapıldığı, rehabilitasyon bölümünde tek kişilik odalarda genellikle uyum sorunu yaşayan ve ruhsal ajite atakları geçiren sakinlerin yerleştirildiği belirtilmiştir.
70. Merkezde yapılan sosyal faaliyetlerin düzenlenmesi ve ihtiyaç olunan diğer işbirliklerinin yapılması amacı ile diğer kamu ve özel kuruluşlar ile işbirliği yapıldığı açıklanmıştır.
71. Merkezde sosyal servis personeli ile merkez sakinlerinin istedikleri zaman gelip görüşebildiklerini, ayrıca hazırlanan plan çerçevesinde sakinlerin görüşme yapmak üzere çağırıldıkları veya odalarına gidildiği ifade edilmiştir.
72. Merkezde hafta Çarşamba günleri temizlik günlerinin olduğu, bu günlerde yapılan detaylı temizliğin yanı sıra her gün rutin temizliğin yapıldığı, detaylı temizlik dışında gereken zamanlarda nevresim değişikliğinin yapıldığı belirtilmiştir.

73. Merkezde nöbet saatlerinde acil durumlarda 112 ambulans müdahalesi alındığı, tedaviden sonra hastayı geri getirecek başka bir aracın da bulunmaması nedeni ile nöbet defterinde belediye ulaşım araçlarının kullanımı için İstanbul kart bulundurulduğu, ayrıca 100 tl ihtiyaç olduğunda taksiye binilmesi için para bulundurulduğu açıklanmıştır.
74. Şeker hastası sakinlerin günde dört defa kan şekeri ölçümlerinin yapıldığı ifade edilmiştir.
75. Merkez çamaşırhanesinde her sakinin çamaşırlarının ayrı yıkandığı, file kullanıldığı ve küçük makinalarda yıkandığı bu sayede yaşlıların eşyalarının karışmadığı ifade edilmiştir. Ütülenmesi gereken eşyaların da ütülendiği, her hafta nevresimlerin yıkandığı ayrıca gerekli olması halinde de yıkatıldığı ifade edilmiştir.
76. Personel ve yaşlılar aynı yemekleri yemektedir. Kendileri ile görüşme yapılan sakinler genellikle yemeklerin yağlı ve lezzetsiz olduğunu, doyurucu olmadığını ifade etmiştir.

d. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünyayla İletişim

77. Merkezde kütüphane bulunmaktadır. Merkeze yapılan bağış kitaplar yaşlıların kullanımına açılmıştır. Bağış yolu ile gelen kitapların kayıt altına alınmadığı, kütüphanede bulunan kitapların net sayılarının tutulmadığı belirtilmiştir.
78. Merkezde yaşlıların kullanımına açık spor salonu ve bilyardo masası bulunmaktadır.
79. Merkez idaresi, sosyal faaliyetlerin düzenlenmesine ve yaşlıların genel katılım göstermesine özen gösterildiği ifade edilmiştir.
80. Merkezde etkinlik salonlarında yaşlıların eğlenebilmeleri için programlar hazırlandığı, konser, müzik, eğlence, doğum günleri düzenlendiği; maç ve film gösterimlerinin yapıldığı belirtilmiştir.
81. Merkezde ayrıca sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesine özen gösterildiği, bocce, dart, halk oyunları çalışmaları, yaptırıldığı; resim, ahşap el becerileri atölyelerinde yaşlıların ilgi alanlarına göre çalışmaların halk eğitim merkezi müdürlüğünce görevlendirilen öğretmenler tarafından yapıldığı ifade edilmiştir.
82. Merkezde düzenlenen tüm aktivitelerin merkez sakinlerinin sosyal endikasyon risklerinin azalması amacı ile arttırılması gerektiğinin düşünüldüğü ifade edilmiştir.

83. Merkez, yaşlıların sosyalleşmesi ve boş vakitlerini değerlendirmesi amacı ile dışarıdan ziyaretçi kabulü yapmaktadır. Ziyaretçiler merkez idaresinden alınan izin ile kabul edilmektedir.
84. Merkezde her sakinin odasında iç hatlara yakınları tarafından aranması halinde görüşebildikleri, ayrıca merkezde ankesörlü telefon bulunduğu belirtilmiştir.
85. Merkezde hafif engelli durumdaki sakinlerin de katılabileceği resim atölyesi bulunmaktadır. Resim atölyesinde, resim öğretmeni olarak emekli olmuş, merkezde 10 yıldır gönüllü olarak hizmet veren bir eğitmen bulunmaktadır. Atölyede kara kalem, boyama çalışmaları yapılmaktadır. Hayatında daha önce resim yapmamış sakinlerin resim yaptığı, yapılan eserlerin iki yılda bir sergilendiği, her sene sonunda katılımcı merkez sakinlerine mezuniyet törenleri düzenlendiği açıklanmıştır.
86. Merkezde her hafta Çarşamba günleri İlçe Müftülüğünce görevlendirilen bir din hocasının dini sohbet ve Kur'an dinletileri gerçekleştirdiği, merkezde müzik etkinlikleri yapılması için bir müzik öğretmeni görevlendirmesi istenildiği ifade edilmiştir.
87. Merkezde ayda bir merkez dışı etkinliğin yapıldığı, bu etkinliklere katılımın sakinlerin talepleri doğrultusunda şekillendirildiği ifade edilmiştir.
88. Her Salı günü merkezde market günü olarak belirlenmiş ve talebi olan yaşlılar ile birlikte alışverişe gidildiği, isteyen yaşlıların ise listeledikleri isteklerinin alındığı belirtilmiştir.
89. Merkezde fizik tedavi servisi bulunmaktadır. Fizyoterapist tarafından ihtiyaç duyan sakinlere yönelik fizik tedavi uzmanının talimatı ile fizik tedavi yapıldığı belirtilmiştir.
90. Merkezde erkek berberi tam mesai yapmakta iken ayda bir kadın kuaförünün geldiği belirtilmiştir.
91. Kendileri ile görüşme yapılan merkez sakinlerinden sağlık durumu uygun olanlar zaman zaman dışarıya gezmeye de çıkarıldıklarını, merkez araçları uygun olduğunda, genelde Perşembe günleri civarda bulunan yerlere gezmeye gittiklerini, ayrıca kendileri izin alıp da dışarı çıkabildiklerini ifade etmişlerdir. Bazı sakinler toplu taşımının kuruma uzak olduğunu ve epey yürümek zorunda kaldıklarını, bu durumun kendilerini zorladığını belirtmişlerdir.

D. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

D.1. Merkez İdaresine Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler

92. Merkez binasının eski olması, su hatlarının sızdırması nedenleri ile bina iç duvarlarında kabarmalar ve dökülmeler meydana gelmiştir. Duvarlardaki nemin bina bütünlüğüne zarar vermesinin engellenmesi amacı ile bina su tesisatının tamiratına öncelik verilerek gerçekleştirilmesi gerektiği,
93. Merkezde toplu yaşam halinde bulunan, özellikle ayak hijyenine özen gösteremeyecek durumda olan merkez sakinleri için salgın hastalıkların oluşmadan önlenmesi için önleyici tedavi planı oluşturulması ve gerçekleştirilmesi gerektiği,

D.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesine Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler

94. Merkez sakinlerinin kendi istekleri ile dışarı çıkmak istediklerinde toplu taşıma duraklarının merkeze uzak olması, yaşlılığa bağlı olarak özellikle yokuş yukarı yürüme güçlüğü çekmeleri nedenleri ile zorlandıkları bilgisi edinilmiştir. Merkez yakınına yaşlılara gün içerisinde bina dışına çıkabilmeleri, vakitlerini farklı etkinliklerle değerlendirebilmeleri amaçları ile merkez binası yakınlara otobüs durağı yerleştirilmesi gerektiği, tavsiye edilmektedir.

KARŞI OY GEREKÇESİ

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun en önemli görevlerinden biri de kanundaki ifadesi ile İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine (OPCAT) Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmaktır.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgilere tavsiyelerde bulunulur.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaret edilecek alıkonma yerleri kanunda sayılmamıştır. Kanun gerekçesinde özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler diye örnekleme yapılmıştır.

Özgürlüklerinden adli veya idari bir kararla mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları; ceza ve tutukevleri, nezarethaneler, karakollar, kamplar, geri gönderme merkezleri, iltica başvurusunda bulunmuş kişilerin veya diğer yabancı gruplarının bulunduğu nezaret merkezleri, bakım merkezleri, psikiyatri kurumları gibi yerlerin görev alanı kapsamı içerisinde kaldığı değerlendirilebilir.

Diğer taraftan OPCAT kapsamında yapılan ziyaret ve raporlamalarda “insan hakları“ temelli bakış açısı ile çalışmalar yapılmalıdır. Bu sebeple yapılan inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilmesi gerekir ki zaten Kanunun amir hükmüdür. İş bu raporda bu eksiklik ziyadesiyle hissedilmektedir.

Bu sebeplerle ziyaret edilen yerin kurumun görev alanı içinde kalmadığı gibi raporun da Ulusal Önleme Mekanizması kapsamına uygun olmadığı kanaatindeyiz.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

Saffet BALIN
Kurul Üyesi